

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

EM 2018/15a
05.10.18.
Sara Olsvig

Naalackersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa tunngavigalugu oqallinneq.

(Naalackersuisut Siulittaasuat)

Tamat oqartussaaqataanerat ataatsimoorluta illersortigu

Qinigaaffik nutaaq aallartippoq, Nunatsinni Inatsiartoqalernitsinniilli qinigaaffit 13-issaat. Ukioq mannaluk tamat oqartussaaqataaneranni angusat malunnaatillit ilaat, tassalu Inatsisartut Naalackersuisullu immikkuulernerannit ukiut 30-it qaangiussimalerput. Pissanerup agguagaanera inuiaqatigiit aaqqissuusaanikkut tunngavigilluinnarparput. Tamassuma siunertarivaa pissanerup agguagaanerani oqimaaqatigiissakkamik ingerlatsinissaq. Taamaammat maanga inersuarmut innuttaasut tamallu oqartussaaqataanerat sinnerlugit tulluusimaarluta suliarortarpugut, qinikkanik nutaanik ilasimalluta. Neriuppugut uatsinnut suleqatigiilluarnissamut paasinarluartumik naatsorsuutaasunut piviusunngortitsilluarsinnaalluta.

Manna iluatsillugu inatsisartuni nunatta sinniisorisimasai matumunnga illinnermut illinersiueqataasut qujaffigiumavakka. Inatsisartuni qinikkat tamassi inatsisartut ukiuata aallartinnerani tamassi tikilluaritsi.

Inatsisartoqarneq illersussavarput

Illersugassaarpugut. Inatsisartoqarnerummi suliassartaa naalackersuisooqatigiinnit taaseqatigiittartuniilluunniit inatsisartunik naalackersuisunillu immikkoortitsisinnaanngitsunik unammillerneqaratarsinnaavoq. Tamassuma pinaveersaartilluinnarnissaanut tamatta akisussaaqatigiippugut.

Oqaaseqaatinni qulequttat pingaernerit pingasut sammerusuppakka. Pissutsit inunnut tunngasut, aalisarnermut inatsisissamut mittarfiliortiternermullu siamasissumik isumaqatigiissuteqarnissamik pisariaqartitsineq kiisalu issittumi aarlerinartorsiorfiugaluttuinnartumi sillimaniarnermut politikikkut unammillernartut.

Siullermilli Inuit Ataqatigiit politikikkut sunniutaarutsinniarsarineqarnerat iluatsinnaviannngimmat erseqqissaatigiumavara. Taamaaliornissamut parteerput sullarippallaarpoq. Eqqarsarluartartuuvugut taamaammallu maaniippugut. Iliuseqartarpugut taamaammat ingerlajuussaagut. Issiavinnut nippussimaannarniarsarinata innuttaasut pillugit ilungersorluta sulivugut. Naalackersuisooqataanissamut piareersimasarpugut, aammali illuatungiliunnissamut piareersimajuarluta. Maanna illuatungiliuttuunissarput eqqortumik inissinnerusoq qularutiginnilarput. Tamatumunnga suna patsisaanersoq erseqqissumik oqaatigereerparput.

Politikki ajugaanniuffiunngilaq

Kalaallit Nunaanni politikki ajugaaniuffigalugulusooq unamminerunngilaq.

Tamatuma kinguneranik suliami aalajangersimasumi partiip anguniakkani angusimagaluaruniuk, tamanna partiip allap ajorsarsimaneranik kinguneqanngilaq. Politikki tassaavoq oqaloqatigiinneq, politikki tassaavoq isumaqatigiissinnaaneq, politikki isummat naapittarput, suliamilu aalajangersimasumi tamatta angusaqarsinnaavugut, soorlulumi aamma tamatta suliami tassani angusaqanngitsoorsinnaalluta.

Taamaammallu naalackersuisooqatigiit taakkulu tapersersortaasa isumaqatigiissuteqarfissani pisussani Inuit Ataqaatigiit inissaqarnerannik oqarnerat uatsinnut tusarnerpoq. Tamanna nuannaarutigaarput, ikinnerussuteqarlutimmi naalackersuisut akunnattumik angissusilimmik tapersersortiminnik isumaqatigiissuteqarnerat siamasissumik isumaqatigiissuteqarnertut taaneqarsinnaanngimmat. Aatsaat ilissi naalackersuisooqatigiit uagullu illuatungiliuttut akunnitsinniittut peqatigalugit isumaqatigiikkutta, siamasissumik isumaqatigiissuteqartoqassaaq.

Inuit innarluutillit atugaasa pitsanngorsarnissaat piumasaraarput

Innuttaasulli akornanni unammillernartitaviit iliuuseqarfigalugit nukivut atortigit.

Ukioq Uummannamiippunga. Tassani angut innarluutilik periarfissaqarnini tamaasa kommunip ornittagaanukartartoq naapippara. Taanna ornittakkap sammisassanik neqeroorutai atorlugit tunguusanik naneruusiorlunilu nakkakaatitsiviliorsimavoq. Assigiinngitsut pillugit oqaloqatigiilluarpugut, angutillu taanna inuiaqatigiinnut tunniussassaqarluartoq malugaara, inuiaqatigiinnili inissaqartilluarneqannginnini misigisimanini aamma apuummagu tusaavara. Tunissutai taassuma sulisullu oqaasiinut eqqaassutissatut angerlamut oqquppakka.

Inunnut innarluutilinnut tunngasuni annertuumik suliaqarnissarput pisariaqartinneqarpoq. Ornittagaq sammisassaqartitsivillu angummut tassunga soorunami inuiaqatigiinnut pitsaasumik ilapittuinissamut kissaateqartumut neqeroorutissatuaapput.

Suliffeqarfeqarneq inissaqartitsilluartoq

Ornittakkamissaaq inuusuttut Pilersuisup sulisuisa atisaannik atisallit naapippakka. Taakku pisiniarfimmi suleqqammerput, pisiniarfimmilumi aamma naapippakka suliffimmiinnerminnillu nuannaarutiginnillutillu tulluusimaaruteqarnerat aamma malugalugu. Suliffiilli taamaattut amerlanerusut pisariaqartippavut. Inuit innarluutillit pingaartitaminnik suliffeqarlutik inuuneqarnissamik aamma pisariaqartitsipput. Namminersorlutik inuussutissarsiortut suleqatigalugit suliffeqarnitta ullumikkornit inissaqartitsinerunissaa qulakkeertariaqarparput.

Aammali inunnut innarluutilinnut inissianut naapertuuttumik ilusilersukkanut tunngatillugu unammilligassarpassuaqarnerput tusarpara. Ineqarnermut politikerput aqqittariaqarparput, taamaalillutalu aamma inuit innarluutillit naapertuuttunik avatangiisilinnik ineqarnissaat qulakkeerlutigu.

Siorna ulloq unnuarlu angerlarsimaffik Ivaaraq Qaqortumiittoq pulaarpara, tassanilu aalaakkaasumik sulisoqarnermut pikkorissunillu pisortaqaqarnermut tunngasunik unammillernartitat tusarlugit. Meeqqat inuusuttullu ulloq unnuarlu angerlarsimaffinniittut angajoqqaavisa ulluinnarni meeqqaminnit ungasissumiittariaqarnertik pillugu aliasuutaat pakatsissutaallu naalaarpakka. Ila aqqitassarpassuaqarpugut.

Kikkut tamarmik akuutinneqassapput

Ataatsimoorluta inunnut innarluutilinnut politikimik inerisaasa, taannalu tamatta ukiuni tullerni qulini ilungersorluta aallutsigu. Ungasissumut atuuttussanik anguniakkeqatigiitta inuiaqatigiittullu pisussaaffivut naammassitigit inuillu innarluutillit naligiissumik atugaqalernissaat angutigut.

Inupparpassuit nunatsinni piffinni assigiinngitsuni najugaqartut ullumikkut atortitatsinnit pitsaanerungaartumik atugaqarnissartik pisariaqartilluinnarpaat. Taamaaliornissamilu inunnut innarluutilinnut inatsisissaq naammassisariaqarparput. Inatsisilli kisimik naammanngimmata uagut inuiaqatigiittut kommunit, namminersorlutik oqartussat, inissiaatileqatigiiffiit namminersorlutillu inuussutissarsiortut ataatsimoorluta immikkoortumik kivitsinissarput pisariaqarpoq. Aallarteriarta.

Inunnut innarluutilinnut illersuisoqarfiup Tiliup tusarniaaviginissaa Inuit Ataqatigiinnit qilanaaraarput. Ippassaq aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip siullermeernerani oqaatigeriikkatsitulli, maannangaaq Tiliup amerlanerusunik aningaasaliivigineqarnissaa pisariaqarmat takusinnaalereerparput. Inuiaqatigiittulli aamma inunnut innarluutilinnut tunngasunik annertunerungaartumik ilisimasaqarnissarput pisariaqartipparput. Inuit innarluutillit allanut naligiissinneqarnissaminnik pisinnaatitaaffiat tamatta ataatsimoorluta qulakkeerniartariaqarparput.

Oqallinnermit iliuuseqarnermut

Meeqqanullu tunngasuni aamma inaarsagassaqarpugut. Qaa siunniussaqaariarta. Nuna tamakkerlugu meeqqanut inuusuttunullu iliuusissatut pilersaarut MIO-p piffissami sivitsortumi ujartorjaa. Iliuusissatut pilersaarutikkut oqaatigisartakkavut iliuusinngortittussaavavut. Iliuusissatullu pilersaarutikkuttaaq suliffeqarfiit akimorlugit aqqissuussineq suleqatigiinnerlu manna tikillugu iluatsinngisarput qulakkeerneqartussaavoq.

Inuit Ataqatigiinnit ukiaq manna Inatsisartut ataatsimiinneranni nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarusiornissaq pillugu aalajangiiffissatut siunnersuummik saqqummiussivugut, partiillu allat siunnersuuterput ilalerumaaraat neriutigaarput.

Unammilligassavut pillugit unneqqarinnerput tamatta nangitsigu.

Kinguaassiutitigut atonerluisarneq pillugu suliniutip Killiliisap kiisami saqqummiunneqarlunilu aallartinneqarnera nuannaarutigaa. Suliarli tamaanga killissanngilaq.

Angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnerup kinguneri eqqumaffigisariaqarpavut

Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut amerlassusaasa appartinnissaasa aalluttuarneqarnissaa aamma qulakkiigassaraarput. Meerarsiaasimasut inissikkallarneqarsimasulluunniit inuttut sunik unammillernartitaqartarnersut paasiniartigu. Angerlarsimaffiup avataani anaana, ataata qatanngutillu qimallugit peroriartorneq qanoq inummut kinguneqarpa. Isumaginninnikkut sulinitinni arajutseqqasaqarpugut. Inuit angerlarsimaffiup avataanni peroriartortut, tamatumalu malitsigisaanik unammilligassaqartut, qanoq pitsaanerpaamik ikorfartorsinnaanerlutigit ataatsimoorluta aallutsigu.

Suliassaq tamanna pimoorutissavarput. Kinguaassiutitigut atonerlunneqarsimaneq, sumiginnarneqarsimaneq inuppassuit tarnigini qilerunnguuttarpoq, taamaalillunilu inersimasutut inuuneq aallartingitsoorlunilusooq ittarluni.

Inuiaqatigiinni isumalluuterpassuit siusinaartumik iliuuseqanngitsoornitsigut, naammatumik pinaveersaartitsinnginnitsigut sapangitaqanngitsoornissarpullu pillugu suliffeqarfiit akimorlugit qulakkeerinninnginnitsigut annaasarpavut.

Mittarfissuarnut akissaqarneq, isumaginninnermut tunngasunut akissaqarneq

Nunatsinni meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissut tamakkiisumik eqqortinneqassappat isumaginninnermut meeqqanullu tunngasunut suli 500 mio. kr-inik aningaasaliinerunissaq pisariaqartoq, ukiualuit matuma siorna nalunaarusiakkut saqqummiunneqarpoq. Mittarfissuup affaa sisamararterutaaluunniit? Mittarfiit tannerusut isumaginninnikkut suliassatsinnik aaqqiinavianningsut nalunngilara.

Utoqqaat utoqqaat illuiniittut naammattumik isumassorneqanngitsut, meeqqat ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmi ilinniarsimasunik sulisunik amigaatillit mittarfiliorerit naammassinissaat utaqqiinnarsinnaanngilaat. Allaanerusumik iliortariaqarpugut. Mittarfissuarnut akissaqarutta aamma isumaginninnermut tunngasuni pitsaanerusumik sullissinissatsinnut akissaqarsimassaagut.

Inuit Ataqaqatigiinni upernaag manna qineqqusaarutigisavut qinigaaffimmi matumani piviusunngortinniarlugit ilungersorluta suliniarpugut. Isumaginninnermut tunngasuni immikkoortunilu allanut tunngatillugu. Tamannalu qulakkeerniarlugu partiinik allanik suleqateqarnissarput qilanaaraarput.

Maanna isumaqatigiittoqalernera pitsaavoq

Soorunami siuariarnissaq karsillu imaqarnerulernissaa pisariaqarpoq. Tamannalumi aamma ilungersuutigissavarput.

Upernaaq manna qineqqusaarnermi Inuit Ataqatigiinnit ataatsimoorussamik aalisarnermut politikikkisamat siunnersuusiarpur saqqummiupparput. Aalisarnermi kinguaariit nikinnissaat qulakkeerneqassaaq. Pisassiissutit ullumikkornit annertunerusumik inuiaqatigiinnit pigineqarnissaat qulakkeerneqassaaq. Ilinniartitaaneq ilisimatusarnermilu qaffasinnerusunik siunnerfeqarneq inuussutissarsiortut nukittunerulernissaannut aqutissaasoq isumaqarpugut. EU-mik isumaqatigiissutit aqutigalugu pisassiissutigisatsinnik nammineerluta aalisarnitsigut annertunerusumik pissarsisinnaanerput misissortariaqarpur. Tamanna siunnerfitsinni erseqqissaatigaarpur, soorluttaaq aalisarnermik inuussutissarsiortut sinaakkuseeqataanissaat erseqqissaatigigipput – soorunami taakku suut tamaasa aalajangersussanngilaat, peqataassappulli akuutinneqarlutillu.

Partiit allat tassunga isumaqataalernerat nuannaarutigaaarpur.

Susassaqartut peqatigalugit

Isumaqatigiinniarnerni peqataatsinerunissamik piumasaqaatigisimasarpur isumalioqatigiissitaliorniarnermik siunertaqalernermi ilanngunneqarsimammat nuannaarutigaaarpur. Uagut piumasaqaatigaarpur kattuffiit aalisarnermik sammisaqartut isumalioqatigiissitami ilaasortaatitaassasut. Aaqqiissutissat ataatsimoortitsinerunissamik nunalu tamakkerlugu naaperiutaasinnaasunik tunngavillit ataatsimoorfigitigik. Taakkorpiaasimappummi Siumumut isumaqatiginninniarnitta siuliini kingullernilu piumasaqaatigisimasavut, tamakkulu aamma Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisup Erik Jensen-ip ataatsimeeqatiginerani aamma apuussimavavut.

Aaqqiissutit pitsaasut aningaasarsiornermi siuariarnermik kinguneqarsinnaasut qulakkeerumallugit ullumikkornit namminersorlutik inuussutissarsiortunik suleqateqarnerulissaagut. Taamattaarlununanut allanut politikkerput niuernermut politikitsinnut ataqatigiissittariaqarpur. Tamanna aalisarnermut tunngatillugu ukiuni qulikkaani arlalinni ingerlatereerparput. Suleriaaseq taanna siaruarlutigu inuussutissarsiortut allat aamma siuariarnissaannut periarfissittariaqarpavut.

Inuiaqatigiini isummat assigiinngitsut imminut naapitittariaqarpavut

Inuiaqatigiit mittarfiliornissanut tunngatillugu assigiinngeqisunik isummersuuteqarpur, tamannalu ataatsimoortitsisinnaasumik aaqqiissutissarsiortariaqarpur. Mittarfiliortiternissat aasaq manna oqallisaalluarput, kisitsiserpassuit isummallu assigiinngitsorpasuit saqqummerarpur. Inuit Ataqatigiit nammineq siunnersuusiatsinnik saqqummiussivugut, soorluttaaq partiit allat aamma taamaaliortut. Maannalu maani Inersuarmi iliuusissamik aalajangernissamat aningaasalersuinissamullu katersuuffiusinnaasumik nassarniarnissaq suliassarilerparput.

Naalakkersuisooqatigiit mittarfiit pillugit oqariartuutigiumaagassaat tusagaqarfigeqqissallugit qilanaaraarput. Amerlanerussuteqartut Kangerlussuup ataannassappat kingunerisinnaasai pillugit misissuiumammata tusaavarput, taama oqariartorneq mittarfiit pillugit saqqummiussimasatsinnut naapertuuppoq. Aningaasaqarnikkut kingunerigiumaagassai Kangerlussuup Narsarsuullu siunissaat pillugit ersarissumik nalunaaruteqartoqarnissaa piumasaraarput.

Neriuppugut amerlanerussuteqartut mittarfinnut isumaqatigiissuteqarsimanertik aporfiginagu aalajangigassarput annertoq ataatsimiititaliani eqqartussallugu suli piumassuseqassasut. Aningaasaqarnermut akileraartarnermullu ataatsimiititaliami mittarfiit pillugit aasaq tamaat sulisimanerput qatangiinnassanngilarput. Suleqatigiillu arnerput nuannaarutigalugulu qujassutigaarput. Aasaanerani ataatsimiinnerpassuit sanaartornissaq mittarfiillu pillugit ilisimasaqarnerulernissamik tunngavissiisimasut isumaqarpugut.

Akileraaruseeriaaserineqarniartoq eqqarsaatigineqaqqittariaqarpoq

Sanaartornermili pissutsit ataatsimiititaliami isummerfiginissaat suli amigaatigaarput. Taamaammallu aningaasaqarnermut ataatsimiititaliannngortussaq inaarutaasumik isummerumaartussaq annertuumik suli suliassaqarpoq, taamatullu aamma peqqinnissaqarfimmut, sulisartut nunaqavissut illuatungaanilu sulisartut avataaneersut kiisalu suliffeqarfinnut sanaartornermi akuutinneqartussanut kinguneqaatissanik qulaajaasussaavoq.

Sulisartut avataaneersut kommunitut akileraartinneqartannginnissaat Inuit Ataqatigiinni kissaatiginngilarput. Tamanna sulisartut nunaqavissut avataaneersullu atugaannik assigiinngisitsivallaalissaaq, siunissamilu sinerissami sanaartornermi suliassani nuanninngitsumik toqqammavissiissalluni. Mittarfiilissat tamarmik illoqarfinnut qanittumiipput. Soorunalumi sulisartut aqqusinitsinnik atuisussaapput, neqeroorutitsinnik atuillutik illoqarfitsinnilu akuullutik. Tamanna ilisimaaralugulu piareersimaffigisussaavarput.

Aningaasaliissutinik isumatusaarnerusumik atuinissaq

Inuit Ataqatigiit nipituumik utikattumillu oqariartuutigerusupparput sammisat annertuut marluk mittarfiit aalisarnermilu inatsisissap ukkatarineqarnerisa kingunerisaanik isumaginninnerup, peqqinnissaqarfiup ilinniartitaanerullu iluaniit aningaasatigut piginnaasatigullu mangiartuilinnginnissaq isumannaarneqartariaqarmat.

Ataatsimoorussamik annertuumillu isumaginninnikkut unamminartorpassuit inuiaqatigiittut qaangerniagassatsinnik akisussaaffeqaqatigiikkatta eqqummaarilluinnartariaqarparput. Taamaammatt peqqinnissaqarfiup isornartorsiutigineqarnera tusaaniartariaqarparput. Aamma isumannaartariaqarparput ilinnialersartut ilinniartuunartatik aamma naammassisarnissaat.

Aalisarnek mittarfiillu aningaasaqarnek siuarsassagutsigu, innuttaasut akornanni toqqissisimanermik annertusaassagutta avalagarnerlu akiussagutsigu

unammilligassatsinni annertuuni kisimiinngillat. Peqqinnissaqarfittaaq qulaajaavigineqartariaqarpoq, ataatsimullu ingilluta aaqqissuussineq tamaat piffinilu ataasiakkaani neqeroorutinik misissuinissarput pisariaqarpoq.

Taamaammallu Nunatta Karsianit Kalaallit Airports A/S-mut suli aningaasaliissutigisassatta 2,1 mia. kr-nik amerlassusillit tulleriiaarinnermut ilanngunneqarnissaat piumasaraarput. Sumut allanut aningaasat nuussinnaavavut, qanorlu iliorluta Nunatta Karsianik imaajaarujussuarnata ataatsimoorluta aningaasalersuisinnaavugut? Danskit aningaasaleerusussuseqarnerat tamatumunnga periarfissaqartippaatigut.

Unneqqarissumik piviusorsiorlumillu mittarfiliornissanut aningaasaliissutaasussat pillugit misissuinissaq pillugu akisussaaffeqaatigiippugut taamaalinikkullu nassaariniassallutigu aaqqiissut naapertuunnerpaaq inuiaqatigiinni aaqqiissutissatsinnut allanut akissaqarnissarput isumannaarumallugu.

Tikiffissat aamma piareersimasariaqarput

Mittarfiliortiternerit kingunerisaannik aningaasaqarnikkut siuariarnissami aamma tikiffissat piareersimanissaat pisariaqartoq uatsinnut ersarippoq. Tamanna takornariartitsinerup pitsaanerusumik ineriartornissaannut kiisalu aalisarnermi atorluaanerunermut taamatullu aamma avammut niuernermi periarfissarissaarnerunissamut tunngavoq.

Taamaammallu ilinniartitaanerni inuussutissarsiornermilu siunnerfilersorluakkanik suliniutit aallunnerullugillu, illoqarfiit, nunaqarfiit kommunillu akunneranni ataqatigiissaarilluarnerunikkut takornariat takusassarsiorlutik angalanerunissaat qulakkeertariaqarparput – Ilimanamuinnaanngitsoq Oqaatsunuinnaanngitsorlu, Igalikuliarnissaat, Ikamiunukarnissaat nunarfinnullumi illoqarfinnullu allanut takuniaanissaat qulakkeertariaqarparput.

Nunaqarfiit illoqarfiillu tamarmik mittarfiliortiternikkut iluaqutserneqarnissaat qulakkeerniarlugu suliniutitta siaruarnerisigut piffinnut ataasiakkaanut toqqammavissillugit tamaani najugaqartunik akuliutsitsinissarput suliniutigisariaqarparput. Taamaattoqanngippammi sanaartornermi sulisussat kisimik avataaneersuunatik, aammali aalisakkerivinni takornariartitsinermilu suliaqartut avataanit tikisinnissaat suli pisariaqartittuassavarput.

Tamanna tamatta akuunissatsinnik pisariaqartitsivoq. Isiginnaartuuninnerneq qimallugu piffinni tamani akisussaaffimik tiguisariaqarpugut. Mittarfiliortiternernut milliardilikkaanik aningaasaliivigisassavut tamakkiisumik pissarsiffigissagutsigit tamakku nakkutigeqqissaartariaqarpavut.

Danskit aningaasaliiniarnerat tikilluaquavut

Soorlu siusinnerusukkut oqaatigereeripput, danskit mittarfiliortiternernut soqutiginninnerat aningaasaleerusunnerallu tikilluaquavut. Siunnerfeqaqatigiinnermik isumaqatigiissut Naalakkarsuisut siulittaasuannit ministeriunermillu atsiorneqartoq

qanoq annertutigisumik qanorlu ilusilimmik danskit naalagaaffiata peqataanissamik kissaateqarneranik uatsinnut takutitsivoq. Tamanna soqutiginarpoq. Suliassarput annertoq utaqqivoq, maanilu Inatsisartuni danskit naalagaaffiata akuliunnera Kalaallit Nunatta akuerisinnaasaannik toqqammaveqarluni pinissaa qulakkiigassaraarput.

Inuit Ataqtigiinnit piunasaqaativut ersarissarpavut – taakkulu tassaapput naalagaaffiup aalajangiisussaataaanginnissaa, erniat pilerinartumik annertussuseqarnissaat kiisalu iluanaarutissanut naatsorsuutigisat erseqqissuunissaat. Tamakku tamarmik maani Inersuarmit saqqummiunneqarnissaat qilanaaraarput, taamaalilluni Inatsisartut aalajangernissami erseqqissunik toqqammavissaqarsinnaaqqullugit.

Peqatigisaanillu danskit naalagaaffiata soqutiginninnera ukiuni arlalinni – aamma Inuit Ataqtigiinnit – danskit avataanut imminnut inissillutik nunatta inuussutissarsiornikkut ineriartorneranik, ineriartunnginneranilluunniit isornartorsiuiinnarnatillu oqaaseqartaannanginnissaannik ilungersuuteqareernitsigut pimmat oqaatigissavarput. Ataatsimiinnerpassuarni danskit politikeriinik ataatsimeeqateqarnitsinni kiinamiut aningaasaliinissaasa naalagaaffiilluunniit allat akuliunnissaasa qanoq Kalaallit Nunatsinnut navianartigalunilu aarlerinartigineranik oqaluttuartut tusarnaartarpavut.

Naligiissumik suleqatigiinneq

Danmarkip kiisami iliuuseqarluni nammineq suleqatigiinnissamik siunnersuuteqarnera nuannaarutigaarput. Suleqatigiinnermilu tassani namminersorneq pillugu inatsisip aalajangersagaatut, immitsinnut naligiittut isigaluta suleqatigiinnissarpur Inuit Ataqtigiinnut pingaarnersaavoq. Taamaattoqarnissaanilu nunatsinni silatusaarluta ilisimasaqarluartumillu aningaasaliinernik isumaqatigiissutinilu tunngavissanik sulinissarpur pisariaqarpoq.

Suliap ingerlaqqinnerani naalakkersuisut Inatsisartunik akuliutsitsiومانerunissaat sakkortunerpaamik kaammattuutigiumavarput. Tamanna aamma Amerikamiunik, oqaaseqarnermikkut mittarfiit suli Amerikap avannaata atlantikorsuarmilu sillimaniarnermut pingaaruteqassusiannik takutitsisunik, suleqateqarnerup nangittumik ingerlateqqinnissaanut tunngavoq.

Sakkutooqarnermik annertusaaneruvoq

Folketingimi ilaasortaanerma nalaani, NATO-mi angerfigeqatigiit atlantikoq akimorlugu inatsisartuisa Washington DC-mi ataatsimiinnermi Amerikamiut NATO-llu unammilligassaasa suunerat erseqqissumik tusarnaartarpara.

Amerikamiut USA-p NATO-llu nunatsinni mittarfiit atorlugit atlantiku avannaani naammassisinnaasaminnik annertusaanissamik allaaserinninnerminni sakkutooqarnermikkut annertusaanissat pigaat uannut qularnanngilaq. Sakkutooqarnermillu annertusaaneq tamanna nunatsinni pissaaq.

Ikinngutit. Qarasarput qamillugu isiginnaaginnassanngilagut. Uummateqarlutalu qarasaqarpugut. Ataqqinassuseqarpugut pingaartitaqarlutalu, nunattalu sorsuffinngortinneqannginnissaanik piunasaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarpugut. Mittarfissuarnik kuultalersukkanik piviusunngortitsiniaannarluta tarnitta nalunngeqatiginnessusaa akigissanngilarput.

Illersornissamik uagut pisariaqartitavut Amerikamiut nunatsinniinnerannut oqimaalutassavavut, nunarsuatsinnimi nunarsuullu immikkoortuani najugaqarfitsinni, ajoraluartumik maanna suli sakkutooqarnikkut annertusaavigineqartumi, isumannaatsumik inuunissaq pisariaqartipparput. Sakkutuulersornerulli annertusarneranut aqqutissiueqataassanngilagut.

Tunoqqutaarisoaqqissanngilaq

Atagu aamma innuttaasut peqatigalugit Amerikamiut maani nunatsinniinnerannut suut sinaakkutigitissanerlutigu itisuumik sukumiisumillu oqallisigisigu. Tamanna uagut sioqqulluta – Pituffimmi radareqarfiup nutarternissaanut akerliullutik, Issittup sakkutuulersorfiunnginnissaanut, Amerikamiut danskillu inuiaqatitsinnik nunatsinnilu aalajangiisartunik tunoqqutaarisarnerannik akiorniarlugu sorsuuteqarsimasut ataqqiniarlugit iliuusissaraarput. Taamaaliunngikkuttami tunoqqutaarinerit allat pilissapput, tasanilu Naalakkersuisutta matoqqasumik ingerlatsinerisigut tunoqqutaareqataalernerat kisimi nutaartaassaaq.

Erseqqissumik oqaatigissavara: Amerikamiut mittarfitsinnut akuunerulissappata illersornissamut isumaqatigiissutit isumaqatigininniutigineqaaqqinnissaanik piunassaqaatitaqartariaqarpoq.

Amerikamiut mittarfeqarfitsinnik soqutiginninnerat pillugu suleqqinnerup ammasumik, tutsuiginartumik kiisalu innuttaasunik partiinillu tamanik akuliutsitsisumik nukittuumik suleqatigiiffiunissaa qulakkeerniarlugu Inuit Ataqatigiit sinnerlugit assaga isaakkumavara.

Tamat oqartussaaqataanerat

Inuit Ataqatigiit sulinerminni tunngavigiuarparput tamat oqartussaaqataanerannik qulakkeerinnikkusussuseqarneq. Peqataatitsineq, akuutitsineq qinikkatut akisussaaффitta qiteraаt. Isummat assigiinngisitaartut oqartussaaqataanermut pikialatitsisuupput nukittuunngortitsisuullutillu. Tamalli oqartussaaqataanerannik illersueqatigiinngikkutta innuttaasut inuiaqatigiillu qinikkanik qatsussitissinnaavugut, malinnaajumassusermik qinersinernilu qinarseqataarusussusermik annikillisaataasinnaasumik. Piffissami maanna killiffigisatsinni aatsaat taama politikikkut apeqqutini annertuuni akuutitsinissaq peqataatitsinissarlul pisariaqartigilerpoq.

Matumanilu tamat oqartussaaqataanerat taannatuaavoq suliap tutsuiginartumik ingerlannissaanut aqqutissaasoq.

Kissatigaaralu tamat oqartussaaqataanerat sapagikkumanagu oqaloqatigeeriaatsitsinni qullaatissagipput.

Qujanaq